

Батлав.....

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2018

МОНГОЛ ХЭЛ-12

Аймаг / дүүрэг:
Сум
Сургууль:
Анги: Бүлэг:
Овог:
Нэр:

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Шалгалт 80 минут үргэлжилнэ.
- Шалгалтын материал хоёр хэсэгтэй ба нэгдүгээр хэсэг нь унших чадвар сорьсон, хоёрдугаар хэсэг нь бичих чадвар сорьсон задгай хэлбэрийн даалгавраас бүрдэнэ.
- Даалгавар бүрийн хариултыг өгөгдсөн сул зайд бичиж тэмдэглэнэ.

Алга

Би бага байхдаа гарынхаа алганд хүссэн зүйлээ харах юм сан гэж хүсдэг хүүхэд байв. Энэ хүслээсээ үүдээд энд тэнд ганцаар явахдаа зүүн гарынхаа алгыг ширтэж, ширтэх тоолондоо сэтгэлдээ зоосон чинээ бөөрөнхий дотор миний харахыг хүссэн зүйлс тодрон үзэгдэж байгаагаар төсөөлдөг байлаа. Хүссэн зүйлээ харчхаад л гарaa атган нэг их чухал зүйл нууцалж байгаа хүн шиг явдаг байв. Энэ хүсэл минь анхны хайртай учирсан тэр үеэс бүр ч илүү төрөх болов. Урьд нь би ээж ажлаасаа хэзээ ирэх юм бол доо? Ажaa надад чихэр авч ирж өгөх юм болов уу? гэх зэрэг зүйлсийг л шивнэн, алгаа ширтэн хариултыг нь хайдаг байсан юм. (1)

Нэг удаа хичээлээсээ хурдхан тараад гэр үрүүгээ байдаг хурдаараа гүймээр санагдаад болдоггүй. Учир нь би ангidaа байх үедээ алгандaa нэг зүйлийг харсан байлаа. Намайг үргэлж халамжилдаг байсан миний хамгийн их хайртай ах минь хотоос ирчихсэн байна гэж харсан юм. Ах амтат чихэр авчирсан нь бүр гарцаагүй. Юунд тэгтлээ их яараад байгаагаа ойлгоогүй ч ах гэрт ирчихсэн байна гэдэг бодол намайг эзэмдсэн байлаа. Алхаад л гүйгээд л байгаа хэрнээ газар хорохгүй, номтой цүнх минь хэчинээн хүнд байсан гэх вэ? Гүйсээр яваад хашааныхаа хаалгыг онгойлгон оронгуут л ах минь ирчихсэн байгааг харав. Ингээд би алгандaa харж сурсан юм даа. Нар гарна гэдгийг тэгэхэд анх мэдэрч билээ. Хар багаас минь хардаг байсан болохоор бага ахыгаа сургуульд явсан хойгуур нь би маш их санадаг байв. Надад маш гоё сумтай үзэг авчирч өгсөн юм. Харамсалтай нь би тэр үзгээ цүнхэн дээрээ суун, цасан дээр гулгаж тоглож байгаад хугалж билээ.(2)

Миний анхны хайр болох хүү манай ангид хамт сурдаг байв. Яагаад ч тэр ч гэсэн надад их л талтай юм шиг, цаанаа л нэг жигтэй санагдана. Эхний үед бид хамт тоглохоос гадна хичээлээ хийж, ангийнхаа бүх л ажлыг хамтран зохион байгуулдаг найзууд байлаа. Харин бусад хөвгүүдээс илүү түүнийг гээд байгаагаа анзаарч эхэлсэн тэр үеэс алгандaa түүнийг намайг тоох эсэхийг тэсэлгүй харахыг хүсдэг болов. Гэхдээ, би тооно эсвэл тоохгүй гэсэн хоёрхон хариу гарах тул эмээгээд байдал байв. Тоохгүй бол яах билээ гэдэг айдас намайг алгандaa яaran харахаас холдуулж байв. Өдөр хоног урсан өнгөрсөөр...(3)

Бид маш сайн найзууд болсоор байв. Нэг ангид сурханаас гадна нэг гудамжны хамар хашаанд амьдардаг минь ямар их азтай хэрэг байсан гэх вэ. Хэн хэнийхээ гэр ороор ч орж гаран, тоглож наадна. Хичээлээ тараад гэр рүүгээ хүртэл ихэнхдээ хамт явна. Гэртээ ирж хичээл номоо хийчхээд гарч тоглох юу юунаас илүү сайхан байлаа.

Өдөр хоногууд өнгөрсөөр... Тэр нэг л өдөр хотын сургуульд сурханаар шилжих болж, бид салцгаав. (4)

Гэхдээ тэр амралтын зарим өдөр гэртээ ирдэг байсан нь биднийг хааяа хамт тоглох бололцоо өгдөг байлаа. Сүүлдээ би түүнийг надтай тоглохоос илүү сонирхолтой зүйлтэй болсон гэдгийг анзаарав. Ингээд би урьдын адил ганцаар байхыг илүүд үзэж орны хөндий, байшингийн мухар заримдаа хашаан дээр гаралад, болжмор шиг суучихдаг болов. Зүүн гарaa сэм сэмхэн атган тэнд ямар нэгэн нууцлаг зүйл байгаа мэт халуун оргитол нь атгана. Харж зүрхэлдэггүй байсан ч тэнд ямар хариу байгааг зөнгөөрөө мэдэрч байлаа. Алган дотор минь ямар нандин зүйл хадгалагдаж байгааг мэдрэх тусам тэр намайг улам сонирхон хараад байгаа юм шиг санагдана.

Энэ үед би алгандaa бас нэг зүйлийг харлаа. Хамаг л нандин нууцаа шивнэн ярьдаг хамаатны маань дотно найз охин удахгүй ирнэ гэж харав. Амралтын өдөр хашаан дээрээ шувуу шиг сууж байхад минь миний алгандaa харсан зүйл биелж, тоос татуулсан машин манай хашааны үүдэнд ирж зогсон, найз минь бөөн баяр бууж ирэв. Ингээд би түүнийг ирэхийг мэдсэн учраас тосож байгаа хүн шиг л угтав. (5)

Хэн нэгэнд алганыхаа нууцыг хэлчихвэл тэр ид шид минь алга болчих юм шиг санадаг байснаас найздаа алганыхаа нууцыг дэлгээгүй юм. Тэр хөвгүүн бид хоёрын үерхэл энэ л янзаараа үргэлжилсээр... Нэг удаа хашааны арын өвсөн дотор тоглож байтал тэр миний зүүн гараас сэм атган авснаа гүйгээд явчхав. Харин миний зүүн гар тэгээний хамт тоглож байсан хүүхдүүдээсээ санаа зовон харахад анзаарсан янз алга байлаа. Тэр захидалыг уншаад сууж байхад цээжин дотор минь жижигхэн болжмор орчоод гарах гээд зүтгээд байгаа юм шиг санагдан, гарын алга минь халуун шатаж байлаа. Захидал намайг догдлуулсан ч төгсгөлд нь дурайх манай ангийн өөр нэг хөвгүүний нэр гонсойлгож орхилоо. Хацар минь халуун шатаж байсан хэдий ч алга минь хүйт даан байлаа. (6) С.Оюунтөгс

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ. УНШИХ ЧАДВАР СОРЬСОН ДААЛГАВАР

“Алга” эхэд хүүхэд насын гэнэ цагаахан хайрын тухай өгүүлжээ. Эхийг дараах даалгаврын хүрээнд задлан шинжлээрэй. [25 оноо]

1. Дараах холбоо үгийн утгыг тайлбарлаарай. [3 оноо]
 - Хамар хашаа -
 - Надад талтай юм шиг-.....
 - Орны хөндий -.....
2. Би баатрын алга ирж болох зүйлийг үнэхээр хэлдэг үү? Эхээс жишээ авч нотлоорой. [6 оноо]
.....
.....
.....
.....
.....
3. Эхээс “шувуу”-тай холбоотой дүрслэл орсон жишээг түүж бичээд ямар утгатай болохыг тайлбарлан бичээрэй. /5,6 дугаар цогцолбороос/ [6 оноо]
 -
 -
 -
 -
4. “Хүсэл, баяр хөөр, гуниг” гэсэн гурван үг би баатартай хэрхэн холбогдож байна вэ? [6 оноо]
.....
.....
.....
.....
.....

5. “Захидал намайг дөгдлүүлсан ч төгсгөлд нь дураих манай ангийн өөр нэг хөвгүүний нэр гонсойлгож орхилоо.” гэсэн өгүүлбэрийг захидлын эзэн нь ангийн өөр хөвгүүн биш анхны хайрын эзэн нь байсан байдлаар үргэлжлүүлж 50 үгэнд багтааж бичээрэй. [4 оноо]

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ. БИЧИХ ЧАДВАР СОРЬСОН ДААЛГАВАР

“Алга” эхийн бичлэгийн арга барил, дүр дүрслэлээс санаа авч, өөрийн дотны хэн нэг хүний анхны хайрын тухай гарчиг өгөн, эх зохион найруулж бичээрэй. Угийн тоо 250-300 /25 оноо/

Засагч багш нарт зориулав